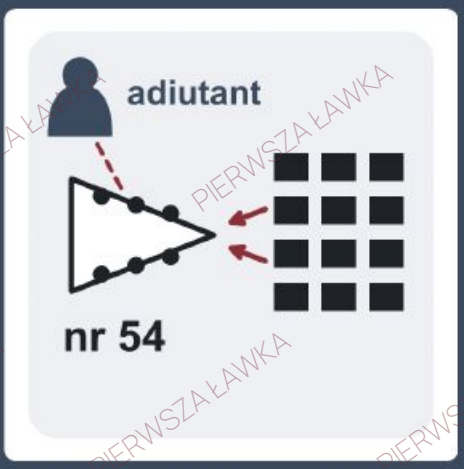
LEKCJA 1 Z 4 · „REDUTA ORDONA" – CYKL LEKCJI

„Sześć tylko miała harmat" – powstanie listopadowe w pigułce i obraz bitwy w „Reducie Ordona"

Lekcja 1 z 4. **Pytanie lekcji:** Jak opisać bitwę, której nie da się wygrać? Uczniowie przychodzą na lekcję po przeczytaniu wiersza; na lekcji czytamy go jeszcze raz na głos (ok. 6 minut).

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasa 7
Cykl	„Reduta Ordona" – cykl lekcji – lekcja 1 z 4
Temat lekcji	**„Sześć tylko miała harmat" – powstanie listopadowe w pigułce i obraz bitwy w „Reducie Ordona"**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa wprowadzająca (skojarzenia ze słowem „reduta"), praca z tekstem informacyjnym i oś czasu na tablicy, głośne czytanie wiersza, czytanie z zaznaczaniem w tekście, praca w parach z kartą pracy, karteczka na wyjście
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	pełny tekst „Reduty Ordona" (dodatek – do skopiowania albo z podręcznika), audiobook z biblioteki Wolne Lektury (do wyboru), karta pracy 1, tablica podzielona na dwie kolumny: „wojska carskie" i „reduta", karteczki na wyjście

Cel ogólny

Umieszczenie „Reduty Ordona" w czasie powstania listopadowego i rozpoznanie, jak narrator, kontrast i porównania budują obraz bitwy.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń podaje datę wydarzeń z wiersza (6 września 1831 r.) i wymienia dwa wcześniejsze wydarzenia powstania.
- Uczeń wyjaśnia, kim jest narrator utworu i skąd obserwuje bitwę.
- Uczeń wskazuje porównania w opisie wojsk carskich i reduty oraz wyjaśnia, co pokazują.
- Uczeń uzasadnia, jakie wrażenie wywołuje kontrast bieli reduty i czerni wojsk carskich.

Cele w języku ucznia

- Dowiesz się, kiedy i gdzie rozegrała się bitwa z wiersza.
- Ustalisz, kto opowiada o bitwie i skąd ją widzi.
- Odkryjesz, jak porównania i kolory pokazują siłę obu stron.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.10** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny
- **I.2.1** – wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego
- **I.1.4 (kl. IV–VI)** – zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje
- **I.1.5 (kl. IV–VI)** – omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego
- **I.1.9 (kl. IV–VI)** – charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię podać datę obrony reduty i dwa wcześniejsze wydarzenia powstania listopadowego.
- Potrafię powiedzieć, kto opowiada o bitwie i skąd ją widzi.
- Potrafię wskazać w wierszu dwa porównania i wyjaśnić, co pokazują.
- Potrafię wyjaśnić, czemu służy zestawienie bieli i czerni.

PIERWSZA ŁAWKA

PEŁNY TEKST „REDUTY ORDONA” DO SKOPIOWANIA

Tekst dosłownie według biblioteki Wolne Lektury (katalog: reduta-ordona; wydanie Kraków 1928, zachowana dawna pisownia). Zwrotki ponumerowano na potrzeby lekcji.

1.
Nam strzelać nie kazano. — Wstąpiłem na działo
I spojrzałem na pole; dwieście armat grzmiało.
Artyleryji ruskiéj ciągną się szeregi,
Prosto, długo, daleko, jako morza brzegi;
I widziałem ich wodza; — przybiegł, mieczem skinął
I jak ptak jedno skrzydło wojska swego zwinął.
Wylewa się spod skrzydła ściśniona piechota
Długą, czarną kolumną, jako lawa błota,
Nasypana iskrami bagnetów. Jak sępy,
Czarne chorągwie na śmierć prowadzą zastępy.

2.
Przeciw nim sterczy biała, wąska, zaostrzona,
Jak głaz, bodzący morze, reduta Ordona.
Sześć tylko miała harmat. Wciąż dymią i świecą;
I nie tyle prędkich słów gniewne usta miecą,
Nie tyle przejdzie uczuć przez duszę w rozpaczy,
Ile z tych dział leciało bomb, kul i kartaczy.
Patrz, tam granat w sam środek kolumny się nurza,
Jak w fale bryła lawy, pułk dymem zachmurza;
Pęka śród dymu granat, szyk pod niebo leci
I ogromna łysina śród kolumny świeci.

3.
Tam kula, lecąc, z dala grozi, szumi, wyje,
Ryczy, jak byk przed bitwą, miota się, grunt ryje; —
Już dopadła; jak boa śród kolumn się zwija,
Pali piersią, rwie zębem, oddechem zabija.
Najstraszniejszéj nie widać, lecz słychać po dźwięku,
Po waleniu się trupów, po ranionych jęku:
Gdy kolumnę od końca do końca przewierci,
Jak gdyby środkiem wojska przeszedł anioł śmierci.

4.
Gdzież jest król, co na rzezie tłumy te wyprawia?
Czy dzieli ich odwagę, czy pierś sam nadstawia?
Nie, on siedzi o pięćset mil na swéj stolicy,
Król wielki, samowładnik świata połowicy.
Zmarszczył brwi, — i tysiące kibitek wnet leci;
Podpisał, — tysiąc matek opłakuje dzieci;
Skinął, — padają knuty od Niemna do Chiwy.
Mocarzu, jak Bóg silny, jak szatan złośliwy!
Gdy Turków za Bałkanem twoje straszą spiże,
Gdy poselstwo paryskie twoje stopy liże:
Warszawa jedna twojéj mocy się urąga,
Podnosi na cię rękę i koronę ściąga,
Koronę Kazimierzów, Chrobrych z twojéj głowy,
Boś ją ukradł i skrwawił, synu Wasilowy!

5.

Car dziwi się — ze strachu drżą Petersburczany,
Car gniewa się — ze strachu mrą jego dworzany;
Ale sypią się wojska, których Bóg i wiara
Jest car. — Car gniewny: umrzem, rozweselim cara!
Posłany wódz kaukaski z siłami pół-świata,
Wierny, czynny i sprawny — jak knut w ręku kata.

6.

Ura, ura! Patrz, blisko reduty, już w rowy
Walą się, na faszynę kładąc swe tułowy;
Już czernią się na białych palisadach wałów.
Jeszcze reduta w środku, jasna od wystrzałów,
Czerwieni się nad czernią: jak w środek mrowiska
Wrzucony motyl błyska, — mrowie go naciska, —
Zgasł; — tak zgasła reduta. Czyż ostatnie działo,
Strącone z łoża, w piasku paszczę zagrzebało?
Czy zapał krwią ostatni bombardyjer zalał?
Zgasnął ogień. — Już Moskal rogatki wywalał.

7.

Gdzież ręczna broń? — Ach, dzisiaj pracowała więcéj,
Niż na wszystkich przeglądach za władzy książęcéj!
Zgadłem, dlaczego milczy, — bo nieraz widziałem
Garstkę naszych walczącą z Moskali nawałem.
Gdy godzinę wołano dwa słowa: pal, nabij;
Gdy oddechy dym tłumi, trud ramiona słabi;
A wciąż grzmi rozkaz wodzów, wre żołnierza czynność;
Na koniec bez rozkazu pełnią swą powinność,
Na koniec bez rozwagi, bez czucia, pamięci,
Żołnierz, jako młyn palny, nabija — grzmi — kręci
Broń od oka do nogi, od nogi na oko:
Aż ręka w ładownicy długo i głęboko
Szukała, nie znalazła — i żołnierz pobladnął,
Nie znalazłszy ładunku, już bronią nie władnął;
I uczuł, że go pali strzelba rozogniona;
Upuścił ją i upadł; nim dobiją, skona!...
Takem myślił, — a w szaniec nieprzyjaciół kupa
Już lazła, jak robactwo na świeżego trupa.

8.

Pociemniało mi w oczach; a gdym łzy ocierał,
Słyszałem, że coś do mnie mówił mój jenerał.
On przez lunetę, wspartą na mojém ramieniu,
Długo na szturm i szaniec poglądał w milczeniu.
Na koniec rzekł: „Stracona". — Spod lunety jego
Wymknęło się łez kilka, — rzekł do mnie: „Kolego,
Wzrok młody od szkieł lepszy; patrzaj, tam na wale,
Znasz Ordona, czy widzisz, gdzie jest?" — „Jenerale,
Czy go znam? — Tam stał zawsze, to działo kierował.
Nie widzę — znajdę — dojrzę — śród dymu się schował:
Lecz śród najgęstszych kłębów dymu, ileż razy
Widziałem rękę jego, dającą rozkazy. —
Widzę go znowu — widzę rękę — błyskawicę,
Wywija, grozi wrogom, trzyma palną świécę,
Biorą go — zginął. — O, nie — skoczył w dół, do lochów!" —
„Dobrze — rzecze jenerał, — nie odda im prochów".

9.

Tu blask, — dym, — chwila cicho — i huk jak stu gromów!
Zaćmiło się powietrze od ziemi wyłomów:
Harmaty podskoczyły i jak wystrzelone
Toczyły się na kołach; lonty zapalone
Nie trafiły do swoich panew. I dym wionął
Prosto ku nam; i w gęstéj chmurze nas ochłonął.
I nie było nic widać, prócz granatów blasku,
I powoli dym rzedniał, opadał deszcz piasku.
Spojrzałem na redutę. — Wały, palisady,
Działa i naszych garstka, i wrogów gromady:
Wszystko jako sen znikło! — Tylko czarna bryła
Ziemi niekształtnéj leży — rozjemcza mogiła.
Tam i ci, co bronili, — i ci, co się wdarli,
Pierwszy raz pokój szczery i wieczny zawarli;
Choćby cesarz Moskalom kazał wstać: już dusza
Moskiewska, tam raz pierwszy, cesarza nie słusza!
Tam zagrzebane tylu set ciała, imiona:
Dusze gdzie? Nie wiem; lecz wiem, gdzie dusza Ordona.
On będzie Patron szańców! — Bo dzieło zniszczenia
W dobréj sprawie jest święte, jak dzieło tworzenia:
Bóg wyrzekł słowo *stań się*, Bóg i *zgiń* wyrzecze!
Kiedy od ludzi wiara i wolność uciecze,
Kiedy ziemię despotyzm i duma szalona
Obleją, jak Moskale redutę Ordona:
Karząc plemie zwycięzców zbrodniami zatrute,
Bóg wysadzi tę ziemię, jak on swą redutę.

Słowniczek do wiersza

- **reduta, szaniec** – umocnienie ziemne z wałem i rowem;
- **harmata** – armata; **spiże** – działa (odlewane z brązu);
- **kartacze** – pociski wypełnione kulkami;
- **jenerał** – generał;
- **kibitka** – kryty wóz, którym zsyłano więźniów na Syberię; **knut** – bat do wymierzania kar;
- **faszyna** – wiązki chrustu do zasypywania rowów; **palisada** – płot z zaostrzonych pali;
- **Moskale** – dawne określenie Rosjan, tu: żołnierzy carskiej armii (dziś bywa obraźliwe – nie używamy go o ludziach);
- **palna świeca** – lont do odpalania dział; **słusza** – słucha (forma dawna).

OŚ CZASU NA TABLICĘ (KLUCZ)

Data	Wydarzenie
29/30 listopada 1830 r.	atak na Belweder – początek powstania listopadowego
25 stycznia 1831 r.	Sejm ogłasza detronizację cara Mikołaja I („koronę ściąga”)
6 września 1831 r.	szturm Warszawy, obrona reduty nr 54
8 września 1831 r.	kapitulacja Warszawy
1832 r.	Mickiewicz pisze wiersz na podstawie relacji Stefana Garczyńskiego

Przebieg lekcji

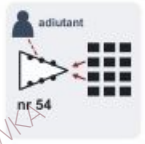
Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Wejście: co to jest reduta?	• Zapisuje na tablicy słowo REDUTA i datę 6 IX 1831. Pyta: „Gdzie spotkaliście to słowo? Z czym wam się kojarzy?”. • Objaśnia: reduta to niewielki szaniec z wałem i rowem. Podaje temat, cele i kryteria sukcesu. Zapisuje pytanie lekcji: „Jak opisać bitwę, której nie da się wygrać?”.	• Podają skojarzenia, np. tytuł wiersza z podręcznika, nazwę ulicy, słowo „szaniec”. • Przykładowa odpowiedź: „Reduta to chyba coś jak okop albo mały fort. Widziałam taką nazwę na tablicy w Warszawie”. • Zapisują temat i pytanie lekcji w zeszycie.
5–14 min	Powstanie listopadowe w pigułce	• Poleca przeczytać po cichu tekst „Powstanie listopadowe w pigułce” (zadanie 1 na karcie) i wykonać zadania 1.1–1.2. • Rysuje na tablicy oś czasu z czterema pustymi miejscami. Zaprasza czterech uczniów, żeby wpisali daty i wydarzenia. • Pyta: „Kto walczy z kim? Czy Mickiewicz widział bitwę? Skąd wiedział, jak wyglądała?”.	• Czytają tekst i rozwiązują zadania 1.1–1.2. • Wpisują na osi: 29/30 XI 1830 – atak na Belweder; 25 I 1831 – detronizacja cara; 6 IX 1831 – szturm Warszawy, reduta nr 54; 8 IX 1831 – kapitulacja Warszawy. • Odpowiadają: „Polacy walczą z armią cara. Mickiewicz nie walczył, znał bitwę z opowieści Garczyńskiego”.
14–22 min	Głośne czytanie całego wiersza	• Czyta wiersz na głos albo odtwarza audiobook (ok. 6 minut). Prosi, by uczniowie zaznaczali wykrzyknikiem miejsca najbardziej poruszające, a znakiem zapytania – niezrozumiałe słowa. • Po czytaniu pyta: „Kto mówi w tym wierszu? Gdzie stoi? Czy widzi wszystko z bliska?”. Odsyła do	• Słuchają z tekstem przed sobą i zaznaczają miejsca znakami. • Ustalają, że narratorem jest adiutant generała, który patrzy na bitwę z daleka, z innego stanowiska. • Pytają o niezrozumiałe słowa i dopisują znaczenia na marginesie.

		podtytułu i do wersów „Wstąpiłem na działo / I spojrzałem na pole”. • Objaśnia słowa ze słowniczka (harmata, kartacze, jenerał, kibitka, knut).	
22–35 min	Dwie kolumny: wojska carskie i reduta	• Poleca wykonać w parach zadania 2.1–2.4 (zwrotki 1–2). • Zbiera odpowiedzi i wpisuje porównania do kolumn: „jako morza brzegi”, „jako lawa błota”, „Jak sępy” – po stronie wojsk; „Jak głaz, bodzący morze” – po stronie reduty. • Pyta: „Do czego poeta porównuje wojsko carskie, a do czego redutę? Co z tego wynika?”.	• Czytają po cichu zwrotki 1–2 i w parach wykonują zadania 2.1–2.4. • Wskazują porównania i uzasadniają je cytatami. • Przykładowa odpowiedź pary: „Wojsko carskie jest jak żywioł – morze, lawa, sępy. Reduta jest jak głaz, który stoi sam, ale fale go nie przewracają”.
35–40 min	Biel i czerń	• Pyta: „Jakie kolory przeważają w każdej kolumnie?”. Poleca wykonać zadanie 3 indywidualnie. • Losuje dwie osoby, które czytają odpowiedzi. Dopisuje na tablicy: czerń – masa, groza, śmierć; biel – mała, jasna, samotna siła.	• Wykonują zadanie 3: porównują obraz wojsk i obraz reduty, podają cytat. • Odczytują odpowiedzi, np.: „Czarne chorągwie prowadzą na śmierć, a reduta jest biała i wąska – mała, ale nie daje się pokonać”.
40–45 min	Podsumowanie: karteczka na wyjście	• Wraca do pytania lekcji: „Jak opisać bitwę, której nie da się wygrać?”. • Rozdaje karteczki: „Jedno porównanie z wiersza, które zapamiętam, i dlaczego”. • Prosi o samoocenę według kryteriów sukcesu.	• Odpowiadają jednym zdaniem na pytanie lekcji, np.: „Pokazać, jak mało jest obrońców i jak dużo wrogów”. • Piszą karteczkę i oddają ją przy drzwiach. • Oceniają, które kryteria już spełniają (kciuk w górę, poziomo, w dół).

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie utożsamiają narratora z Ordonem albo z Mickiewiczem. Reakcja: wróć do podtytułu „Opowiadanie adiutanta” i do wersów o generale z lunetą – narrator stoi obok generała, który patrzy przez lunetę, i sam obserwuje bitwę z dystansu.
- Uczniowie mylą daty: sądzą, że wiersz opisuje wybuch powstania w listopadzie 1830 r. Reakcja: oś czasu na tablicy – noc listopadowa to początek, szturm Warszawy to prawie koniec powstania.
- Dawne formy („ruskiéj”, „jenerał”, „harmat”) utrudniają czytanie. Reakcja: wyjaśnij, że to pisownia z dawnego wydania, i pokaż słowniczek.

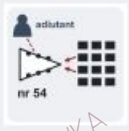
Karta pracy do lekcji 1

15 pkt
RAZEM

„Sześć tylko miała harmat" – powstanie listopadowe w pigułce i obraz bitwy w „Reducie Ordona"

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 15 pkt

Pamiętaj: Bitwę opowiada adiutant, który patrzy z daleka: reduta nr 54, 6 września 1831 r.

1 Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 5 pkt

Powstanie listopadowe w pigułce

W nocy z 29 na 30 listopada 1830 r. spiskowcy, wśród nich podchorążowie ze szkoły wojskowej w Warszawie, zaatakowali Belweder. Mieszkał tam wielki książę Konstanty, brat cara. Tak zaczęło się powstanie listopadowe.

Car Mikołaj I był wtedy także królem Polski. 25 stycznia 1831 r. Sejm Królestwa Polskiego ogłosił jego detronizację, czyli odebrał mu polską koronę. Wojna z Rosją trwała wiele miesięcy.

6 września 1831 r. armia rosyjska pod dowództwem Iwana Paskiewicza zaatakowała umocnienia na przedpolu Warszawy. Jednym z nich była reduta nr 54. Reduta to niewielki szaniec otoczony wałem i rowem. Paskiewicz wcześniej dowodził wojskami rosyjskimi na Kaukazie. Po dwóch dniach walk, 8 września, Warszawa skapitulowała.

Adam Mickiewicz nie brał udziału w walkach. Wiersz napisał w 1832 r. na podstawie relacji przyjaciela, Stefana Garczyńskiego, uczestnika powstania. Podtytuł utworu brzmi: „Opowiadanie adiutanta".

Tekst własny przygotowany do cyklu

1.1 Na podstawie tekstu oceń prawdziwość stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

___ / 4 pkt

1. Powstanie listopadowe zaczęło się atakiem na Belweder.	P	F
2. Mickiewicz walczył w obronie reduty nr 54.	P	F
3. Sejm odebrał carowi polską koronę w styczniu 1831 r.	P	F
4. Warszawa skapitulowała tydzień po szturmie.	P	F

1.2 Dlaczego w wierszu dowódca wojsk carskich to „wódz kaukaski"?

___ / 1 pkt

A. bo dowodził tylko wojskami z Kaukazu

B. bo urodził się w górach na Kaukazie

C. bo przyjechał do Warszawy prosto z Paryża

D. bo wcześniej dowodził wojskami na Kaukazie

2 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 8 pkt

Adam Mickiewicz, „Reduta Ordona" – zwrotki 1–2

Nam strzelać nie kazano. — Wstąpiłem na działo
I spojrzałem na pole; dwieście armat grzmiało.
Artyleryji ruskiéj ciągną się szeregi,
Prosto, długo, daleko, jako morza brzegi;
I widziałem ich wodza; — przybiegł, mieczem skinął
I jak ptak jedno skrzydło wojska swego zwinął.
Wylewa się spod skrzydła ściśniona piechota
Długą, czarną kolumną, jako lawa błota,
Nasypana iskrami bagnetów. Jak sępy,
Czarne chorągwie na śmierć prowadzą zastępy.

Przeciw nim sterczy biała, wąska, zaostrzona,
Jak głaz, bodzący morze, reduta Ordona.
Sześć tylko miała harmat. Wciąż dymią i świecą;
I nie tyle prędkich słów gniewne usta miecą,
Nie tyle przejdzie uczuć przez duszę w rozpaczy,
Ile z tych dział leciało bomb, kul i kartaczy.
Patrz, tam granat w sam środek kolumny się nurza,
Jak w fale bryła lawy, pułk dymem zachmurza;
Pęka śród dymu granat, szyk pod niebo leci
I ogromna łysina śród kolumny świeci.

Adam Mickiewicz, „Reduta Ordona. Opowiadanie adiutanta" (wolnelektury.pl/katalog/lektura/reduta-ordona, domena publiczna). Objaśnienia: harmata – armata; miecą – miotają; kartacze – pociski wypełnione kulkami

2.1 **Kto opowiada o bitwie w „Reducie Ordona"?** ___ / 1 pkt

A. adiutant generała, który obserwuje bitwę z oddali

B. car, który czyta meldunek z Warszawy

C. rosyjski żołnierz, który szturmuje redutę

D. Ordon, który dowodzi działami w reducie

2.2 **Uzupełnij porównania z fragmentu. Wpisz brakujące wyrazy.** ___ / 4 pkt

1. Szeregi rosyjskiej artylerii ciągną się „jako morza _____".
2. Piechota idzie długą kolumną, „jako lawa _____".
3. Czarne chorągwie prowadzą zastępy jak _____.
4. Reduta stoi „Jak _____, bodzący morze".

2.3 **Co podkreśla wers „Sześć tylko miała harmat"?** ___ / 1 pkt

A. spokój panujący w reducie

B. wielką siłę ognia wojsk carskich

C. niewielką liczbę dział obrońców

D. radość obrońców przed walką

TABELA „DŹWIĘK – RUCH – KOLOR” (KLUCZ DO TABLICY)

Dźwięk	Ruch	Kolor i światło
„dwieście armat grzmiało”	„Wylewa się spod skrzydła ściśniona piechota”	„czarną kolumną”, „Czarne chorągwie”
„szumi, wyje, / Ryczy”	„miota się, grunt ryje”, „śród kolumn się zwija”	„biała, wąska, zaostrzona”
„słychać po dźwięku”, „po ranionych jęku”	„w rowy / Walą się”	„jasna od wystrzałów, / Czerwieni się nad czernią”
„Ura, ura!” (okrzyk atakujących)	„mrowie go naciska”	„błyska”, „Zgasł”

ŚRODKI ARTYSTYCZNE W ZWROTKACH 3, 4 I 6 – ŚCIĄGA DLA NAUCZYCIELA

- **Uosobienie:** kula „grozi”, „Ryczy”, „Pali piersią, rwie zębem, oddechem zabija” – kula staje się drapieżnikiem.
- **Porównania:** „jak byk przed bitwą”, „jak boa”, „Jak gdyby środkiem wojska przeszedł anioł śmierci”, motyl w mrowisku.
- **Wyrazy oddające dźwięk:** „szumi, wyje”, „Ryczy”, „jęku”.
- **Pytania retoryczne:** „Gdzież jest król…?”, „Czy dzieli ich odwagę…?”, „Czyż ostatnie działo… zagrzebało?”.
- **Apostrofa:** „Mocarzu, jak Bóg silny, jak szatan złośliwy!”; zwrot „synu Wasilowy!”.
- **Nastrój:** groza i napięcie (zwrotki 3 i 6), gniew i oskarżenie (zwrotka 4).

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Wejście: posłuchajcie bitwy	• Prosi uczniów o zamknięcie oczu. Czyta powoli zwrotkę „Tam kula, lecąc…”. • Pyta: „Co usłyszeliście? Co zobaczyliście?”. Podaje temat, cele i kryteria. Pytanie lekcji: „Jak słowa mogą brzmieć jak bitwa?”.	• Słuchają z zamkniętymi oczami. • Mówią, co usłyszeli, np.: „Świst i ryk kuli”, „Jęki rannych”, „Kula jest jak potwór”. • Zapisują temat i pytanie lekcji.
5–16 min	Dźwięk i ruch: zwrotka o kuli	• Rysuje na tablicy tabelę z kolumnami „dźwięk”, „ruch”, „kolor”. Poleca wykonać w parach zadania 1.1–1.3. • Zbiera odpowiedzi: dźwięk – „szumi, wyje”, „Ryczy”, „słychać po dźwięku”, „jęku”; ruch – „miota się, grunt ryje”, „się zwija”, „przewierci”.	• Czytają zwrotkę 3 i w parach wykonują zadania 1.1–1.3. • Dopisują przykłady do tabeli na tablicy i w zeszycie. • Przykładowa odpowiedź pary: „Kula ryczy jak byk i zwija się jak wąż. Poeta robi z niej zwierzę, które poluje na żołnierzy”.

QUIZ POWTÓRKOWY (8 PYTAŃ Z ODPOWIEDZIAMI)

1. Kiedy rozegrała się obrona reduty opisana w wierszu? – *6 września 1831 r.*
2. Kto opowiada o bitwie? – *adiutant generała*
3. Do czego poeta porównuje redutę w zwrotce 2? – *do głazu, który bodzie morze*
4. Jakie dwa kolory się przeciwstawiają? – *biel reduty i czerń wojsk carskich*
5. Z jakimi zwierzętami porównana jest kula? – *z bykiem i wężem boa*
6. Do kogo zwraca się narrator słowem „Mocarzu”? – *do cara*
7. Czy prawdziwy Ordon zginął w reducie? – *nie, przeżył; zmarł w 1887 r.*
8. Co znaczy „rozjemcza mogiła”? – *wspólny grób obrońców i napastników, którzy w śmierci zawarli pokój*

Wzorcowa wypowiedź argumentacyjna do analizy

Temat: Czy warto bronić sprawy, gdy nie ma szans na zwycięstwo?

Uważam, że warto bronić ważnej sprawy nawet wtedy, gdy nie da się wygrać. *(teza)*

Taka obrona pokazuje, że ludzie nie godzą się na niewolę. *(argument)* W „Reducie Ordona” sześć dział staje przeciw dwustu armatom carskim. Obrońcy strzelają do końca, a żołnierze „bez rozkazu pełnią swą powinność”. Przegrywają, ale wróg widzi, że nie oddadzą reduty bez walki. *(przykład)*

Ponadto odwaga przegranych daje siłę następnym pokoleniom. *(argument)* Mickiewicz napisał o Ordonie: „On będzie Patron szańców!”. Bohater wiersza stał się wzorem dla czytelników, choć reduta upadła. *(przykład)*

Dlatego sądzę, że obrona przegranej sprawy nie jest bez sensu. Liczy się nie tylko zwycięstwo, lecz także wierność temu, w co się wierzy. *(wniosek)*

Tekst własny przygotowany do cyklu (ok. 100 wyrazów).

KRYTERIA AKAPITU (DO WYPISANIA NA TABLICY)

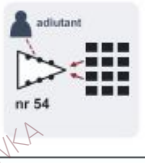
- Akapit zaczyna się od argumentu (zdania, które uzasadnia tezę).
- Po argumencie jest przykład z „Reduty Ordona”: konkretne zdarzenie albo cytat.
- Ostatnie zdanie łączy przykład z tezą (np. „To pokazuje, że…”).
- Używam wyrazów łączących: ponadto, dlatego, co więcej.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie

Sprawdzian – grupa A

„Reduta Ordona" – cykl lekcji · czas: 45 minut

22 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 22 pkt

Sprawdzian w formule zbliżonej do egzaminu ósmoklasisty. Czas: 45 minut. W zadaniach zamkniętych otocz kółkiem literę poprawnej odpowiedzi – poprawna jest zawsze **jedna**. Odpowiedzi do zadań otwartych zapisz w wyznaczonych miejscach.

1 Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.

___ / 6 pkt

Adam Mickiewicz, „Reduta Ordona" – zwrotka 7

Gdzież ręczna broń? — Ach, dzisiaj pracowała więcéj,
Niż na wszystkich przeglądach za władzy książęcéj!
Zgadłem, dlaczego milczy, — bo nieraz widziałem
Garstkę naszych walczącą z Moskali nawałem.
Gdy godzinę wołano dwa słowa: pal, nabij;
Gdy oddechy dym tłumi, trud ramiona słabi;
A wciąż grzmi rozkaz wodzów, wre żołnierza czynność;
Na koniec bez rozkazu pełnią swą powinność,
Na koniec bez rozwagi, bez czucia, pamięci,
Żołnierz, jako młyn palny, nabija — grzmi — kręci
Broń od oka do nogi, od nogi na oko:
Aż ręka w ładownicy długo i głęboko
Szukała, nie znalazła — i żołnierz pobladnął,
Nie znalazłszy ładunku, już bronią nie władnął;
I uczuł, że go pali strzelba rozogniona;
Upuścił ją i upadł; nim dobiją, skona!...
Takem myślił, — a w szaniec nieprzyjaciół kupa
Już lazła, jak robactwo na świeżego trupa.

Adam Mickiewicz, „Reduta Ordona. Opowiadanie adiutanta" (wolnelektury.pl/katalog/lektura/reduta-ordona, domena publiczna). Objaśnienia: ładownica – torba na naboje; młyn palny – tu: maszyna do strzelania

1.1 Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

___ / 3 pkt

1. Narrator domyśla się, dlaczego ucichła broń ręczna obrońców.	P	F
2. Żołnierze przestają strzelać, bo dostali rozkaz odwrotu.	P	F
3. Żołnierz walczący bez przerwy zostaje porównany do maszyny.	P	F

1.2 Jaki środek stylistyczny zastosowano w wersie „Już lazła, jak robactwo na świeżego trupa"?

___ / 1 pkt

A. porównanie **B.** zdrobnienie **C.** pytanie retoryczne **D.** apostrofę

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Reduta Ordona” – cykl 4 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, klasa 7

Podgląd pokazał 12 z 48 stron. Pełna wersja: 48 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): „Sześć tylko miała harmat” – powstanie listopadowe w pigułce i obraz bitwy w „Reducie Ordona” – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteri
- Lekcja 2 (45 min): „Ryczy, jak byk przed bitwą” – dźwięk, ruch i kolor w „Reducie Ordona” – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg min
- Lekcja 3 (45 min): Czy Ordon naprawdę zginął?
- Lekcja 4 (45 min): „Czy warto bronić sprawy, której nie da się wygrać?” – od wiersza do wypowiedzi argumentacyjnej – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryte
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 22 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-reduta-ordona-klasa-7